

Naar uddøde den adelige Slægt Gyldenkrantz?

En genealogisk Undersøgelse af Archivfuldmægtig **E. A. Thomle.**

Som bekendt blev Generalkrigscommissaire, Dr. jur. Joachim Christian Geelmuyden¹⁾ (født i Haus Præstegjeld i Nordhordlen den 1 Februar 1730 (døbt 19 Febr. s. A.), † i Bergen 28 Decbr. 1795 (begr. i Domk. 14 Januar 1796) 66 A. gl., Søn af daværende Sognepræst til Haus, senere — fra 1748 — til Os Consistorialraad Gerhard eller Gert Geelmuyden²⁾ og 1ste Hustru Anna Kaae) den 29 Januar 1783 optagen i den dansk (-norske) Adelsstand med Navnet Gyldenkrantz og følgende Vaaben: Skjoldet firedelt, i første Felldt en gylden Laurbærkrands i Rødt, i andet

¹⁾ Han blev Student fra Bergens Kathedralskole 1746 og immatriculeredes ved Kjøbenhavns Universitet 30 Juli s. A., tog 1747 den filosofiske Prøve med Characteren laud. og blev 19 April 1749 theologisk Candidat med non cont. — S. A. blev han Hører i 1ste Lectie i Bergens Latin-skole og tog som saadan 1750 baade Baccalaurei- og Magistergraden i Kjøbenhavn. Da imidlertid „hans Inclination“, som han selv siger, „stod til det civile“, lagde han sig tillige flittig efter det juridiske Studium, uden dog at tage nogen Examen, og blev derefter 4 August 1752 Vice-Raadmand i Bergen med Ret til at optræde i virkelig Raadmands Plads, saasnart nogen saadan blev ledig, mod at betale 500 Rdl. til Seminarium Fredericianum og erholdt 3 Novbr. 1766 Confirmation som virkelig Raadmand. Den 21 Marts 1755 blev han tillige Notarius publicus i Bergen efter Christian Homfred Brüggmann, der afstod ham Embedet. (Bestallingen blev confirm. 3 Novbr. 1766.). I 1758 blev han derhos tillige Generaltoldforvalter i Bergens Stift og Stavanger Amt og den 18 Oct. 1760 creeredes han i Kjøbenhavn i sin Fraværelse til Dr. jur. utriusque for sin for dette Øiemed forfattede Dissertats: „De vera juris, patriæ præcipue, natura et administratione justa“. Den 18 Mai 1763 fik han Character af titulær og 16 Januar 1765 af virkelig Generalkrigscommissaire. Han erholdt paa Ansøgning Afsked som Raadmand 9 Januar 1771. Han var en formuende Mand og eiede Damsgaard ved Bergen.

²⁾ Han var født i Bergen 8 Marts 1697, † paa Os Præstegaard 3 Decbr. 1780 og var en Søn af den i dette Tidsskrift (1 Række), III. S. 225 Noten nævnte Stadshauptmand i Bergen, Cancelliraad Knud G. og Anna Beate Storck. Geert G. var gift 2 Gange: 1) i Bergens Korsk. 9 Sept. 1723 med Anna Kaae, † i Haus 1735, Datter af residerende Capellan til Korskirken Mag. Jochum Kaae og 2den Hustru Gidsken Johanne Ehlers, og 2) i Bergens Domk. 5 August 1737 med Marie Charlotte von Lowzow, † i Os 24 April 1769, Datter af Major Christopher Fredrik von Lowzow og Engel Maria Storm (der 2den Gang ægtede Præsident i Bergen, Conferentsraad Jonas Lym.). I første Egteskab havde Gert G. 4 Sønner og med sin 2den Hustru 9 Børn.

Feldt 3 Guldstjerner (1. 2.) i Blaaf, i tredie Feldt en springende Hjort i Grønt og i fjerde Feldt 7 Jernkugler (4. 3.) i Guld samt paa Skjoldet en kronet Hjelm, hvoraf opspringer mod Høire en Hjort med en gylden Laurbærkrands om Takkerne. Det hele Vaaben holdes paa den høire Side af en Bjørn og paa den venstre Side af en Ulv, begge med sine naturlige Farver. Gyldenkrantz var gift med Elisabeth Both¹⁾, født i Bergen 22 Juni 1731, † der 6 Mai 1800, Datter af Kjøbmand Hans Both og Rebecka Segermann, og med denne Hustru skal han have havt 12 Børn²⁾, af hvilke dog kun en Søn Hans Both Geelmuyden Gyldenkrantz og nogle Døtre overlevede Barnealderen. Sønnen var født i Bergen 10 Juli 1759 (døbt i Domk. 18 Juli s. A.), † der 8 Mai 1813 (begr. i Domk. 15 Mai s. A.) 53³/₄ A. gl. som Kammer-assessor og Procurator efter tidligere at have været Raadmand i Bergen, fra hvilket Embede han dog blev afsat af Regeringen. Om hans spidse og bidende Pen skal „Adresseavisen“ bære mange morsomme Vidnesbyrd. Ifølge B. Moe³⁾ skal han have været gift 2 Gange: 1) med „en Frøken von Linstorf“, med hvem han havde en eneste Søn, og 2) i Bergens Domk. 26 Oct. 1793 med Christine Sophie de Fine, født i Bergen 1766 (døbt i Domk. 29 Marts s. A.), † der 20 Sept. 1806 (begr. i Domk. 2 Oct. s. A.) 40¹/₂ A. gl., Datter af Præsident i Bergen, Etats-

---

1) Deres Vielse findes neppe i Bergens Byes Ministerialbøger, der ogsaa ere meget defecte. Sandsynligvis maa de dog være gifte i Aaret 1756. Elisabeth Both skjænkede ved Testamente af 2 April 1800 efter sin Død 200 Rdl. til Korskirkenes Sogns Fattige (cfr. N. Nicolaysen, Norske Stiftelser, III. S. 643.).

2) Af disse 12 Børn kjender jeg for Tiden kun følgende: 1.) Gidsken Johanne G. og 2.) Rebecka G., Tvillinger, døbte i Bergens Korsk. 20 Novbr. 1757; den Sidste er formodentlig den Anna Rebecka G., der 23 Novbr. 1778 i Bergens Domk. ægtede Cancelliraad og Borgermester Jacob Frich. 3.) Hans Both G., se ovenfor. 4.) Joachime Christiane Elisabeth G., døbt i Bergens Domk. 25 Jan. 1761, begr. der 4 April s. A. 10 Ug. gl. 5.) Gerhardine Marie Charlotte G., døbt i Domk. 26 Febr. 1762, begr. der 23 Decbr. s. A. 6.) En dødfødt Søn, begr. i Domk. 5 Decbr. 1765. 7.) Christiane Marie G., gift med Overtoldbetjent Valentinsen i Bergen. 8.) Joachime Christiane Elisabeth G., døbt i Domk. 21 Novbr. 1769. 9.) Joachim Christian G., døbt i Domk. 23 Decbr. 1771, begr. der 30 Marts 1780 9 A. gl.

3) Tidsskrift for den norske Personalhist., 2 Række S. 141.

raad Ferdinand Anton de Fine¹⁾ og Beate Frøchen, men i dette Egteskab havde han ikke Børn²⁾. Idet man hidtil efter B. Moes Angivelse er gaaet ud fra, at Assessor Gyldenkrantz virkelig har været gift med Frk. von Linstorf, har man anseet det for en sikker Sag, at den adelige Slægt Gyldenkrantz først udgik paa Mandssiden med den i dette Egteskab fødte Søn Joachim Christian Gyldenkrantz's 2de Sønner³⁾, der døde langt ned i dette Aarhundrede. Det maa imidlertid ansees for meget uvist om Assessor Gyldenkrantz har været gift mere end den ene Gang med Frk. de Fine, og om ikke hans Søn med „Frøken von Linstorf“ maa have været et uægte Barn. Moderens rette Navn var Fredrikke Louise von Linstow. Hun var født paa Aardals Kobberværk i Lærdals Præstegjeld i Indre Sogn 27 Juni 1759 (døbt 8 Juli s. A.), confirmeret 1774 i Bergens Domk. og Datter af nævnte Værks Bestyrer Bergjunker Hartvig Christopher von Linstow⁴⁾ (begr. i Bergens Korsk. 28 Sept. 1782 72 A. gl.) og 1ste Hustru Cathrina Eleonore Lohmann († i Aardal 12 Juli 1759 (begr. 26 Juli s. A.) 32 A. gl., Datter af Oberst og Chef for 1ste Bergh. nat. Infreg. Fredrik Lohmann og Fredrikke Louise Rasmussen.). Uagtet vistnok Frøken von Linstow i økonomisk Henseende maa have været mindre heldigt stillet og hun selv sandsynligvis i Tjeneste hos Assessor Gyldenkrantz, formodentlig i Egenskab af Husbestyrerinde, sees det dog at hun var af god Familie og et Egteskab med Assessor Gyldenkrantz vilde neppe fra hans Side kunne holdes for altfor upassende. Hans Hustru kan hun imidlertid neppe have været. Thi hverken findes de viede

¹⁾ Han var født i Bergen 1739 (døbt i Domk. 22 Juni s. A.), † der 15 Aug. 1807 (begr. i Domk. 24 Aug. s. A.) 68 A. gl., Søn af Etatsraad og Overfiskeveier i Bergen Thomas de Fine og 1ste Hustru Christiane de Svane (cfr. dette Tidsskrift, II. S. 225.).

²⁾ Deres „Misfoster“ blev dog begravet i Bergen 18 Novbr. 1793.

³⁾ Joachim Christian Gyldenkrantz døde 1845 62 A. gl. og efterlod af sit Egteskab med Margrethe Tornø 2 Sønner, af hvilke den ene skal være død ved et Ulykkestilfælde i Bergen 1848.

⁴⁾ Han horte til den meklenburgske adelige Slægt Linstow, af hvilken Christopher Hartvig von Linstow den 28 Januar 1777 naturaliseredes som dansk Adelsmand. Bergjunker Linstow horte, saavidt vides, imidlertid ikke til den naturaliserede Gren af Slægten.

i nogen af Kirkerne i Bergens By, hvor Frk. von Linstows Fader, som nævnt, døde, hvor hendes Stedmoder Ovidia Christiane Kraft¹⁾ efter hans Død vedblev at være bosat, indtil hun selv afgik ved Døden der i Aaret 1793 (begr. i Domk. 28 Decbr. s. A.) og hvor ogsaa Assessor Gyldenkrantz selv hørte hjemme, og heller ikke har man kunnet finde deres Vielse i nogen af de tilgrændsende Præstegjeldes Ministerialbøger. Hertil kommer, hvad der væsentligere, at Gyldenkrantz, da han ægtede Frk. de Fine, i Kirkebogen udtrykkeligen kaldes „Ungkarl“ og det er vistnok ikke godt tænkeligt, at dette skulde bero paa en Feilskrift eller Misforstaaelse. Noget Skifte kan der heller ikke sees at være holdt efter Frk. von Linstow²⁾, hvilket selvfølgelig maatte have fundet Sted, da Gyldenkrantz paa nyt giftede sig, hvis hun i *Egteskab* med ham havde efterladt et umyndigt Barn, ligesom det ogsaa fortjener at bemærkes, at hendes Barn ikke, som man skulde vente, findes indført blandt de Døbte i nogen af Bergens Byes Kirkebøger, uagtet han virkelig er født og døbt *der*, men i Kirkebogen for Hammers Præstegjeld, uden at det af denne Tilførsel med Sikkerhed kan sees, om Barnet har været ægte eller uægte. I Hammers Kirkebog heder det nemlig: „1786 den 14de Novembris døbt et Drengbarn ved Navn Joachim Christian af Sognepræsten til Hammers Præstegjeld ved hans Ankomst til Bergen i Huset hjemme. Faderen Hr. Kammerassessor og Raadmand Hans Both Geelmuyden Gyldenkrantz og Moderen Fredrica Lovisa von Linstow. Testes: Hr. Generalkrigscommissaire Joachim Christian Geelmuyden Gyldenkrantz, Hr. Lieutenant Friderich von Lohmann, Hr. Gerhard Geelmuyden, Sognepræst til Hammers Præstegjæld, Fru Generalkrigscommissairinde Elisabeth Gyldenkrantz, Frøken Joachime Christiane Elisabeth

¹⁾ Hun var født paa Vangs Præstegaard i Valders c. 1740, ægtede i Aardal 27 April 1766 Bergjunker von Linstow og havde med ham kun en eneste Søn: Adam Levin von Linstow, født paa Aardals Kobberværk 3 Juni 1767 (døbt 9 Juni s. A.), † i Bergen 1768 (begr. i Domk. 13 Sept. s. A.) ⁵/₄ A. gl. Ovidia Kraft var Datter af Sognepræst til Vang Jens Christophersøn Kraft og Anna Sophia Jonasdatter Leirdahl.

²⁾ Noget saadant Skifte findes i alle Fald ikke blandt de Uddrag af Bergens Byes Skifteprotokoller, der er Selskabet skjænket af Hr. Overcontroller Blich.

Gyldenkrantz¹⁾. I denne Tilførsel synes det formeligt lagt an paa at udelade Alt, hvad der kunde give selv den mindste Oplysning om hvorvidt Barnet var ægte eller uægte, uden at man dog kan paastaa, at der siges andet end hvad der er stemmende med Sandheden, men just denne reservede og forsigtige Form vækker en stærk Mistanke om, at man her har villet skjule Noget. I den Folketælling, der i Februar 1801 optoges over hele Norge, opføres blandt Indvaanere i Bergen Kammerassessor og Raadmand Hans Both Geelmuyden Gyldenkrantz, 42 Aar gl. „i 2det Egteskab“ og hans Hustru Christine Sophie de Fine, 36 A. gl., „i 1ste Egteskab“ samt „hans“ (eneste) Barn: Jochum Christian „Linstow“ Gyldenkrantz, 15 A. gl. „i Kjøbenhavn“, men oprindeligt har der staaet noget Andet, der er udraderet og erstattet med de Oplysninger, som nu findes. Man kan endnu se, at der tidligere har været anført „begge i 1ste Egteskab“ og istedetfor „hans“ „deres Barn“. Ogsaa her viser det sig altsaa, at det virkelige Forhold ingenlunde har været ganske paa det Rene. At der imidlertid ikke desto mindre endog lige til henimod vor egen Tid har været dem i Bergen, der ikke har været ganske ukjendte med det sande Forhold, fremgaar deraf, at en Daniel Lau i Bergen i 185* har afgivet den Forklaring, at Catharina Eleonore Grundt i Overvær af nævnte Lau og Kobbersmed von der Ohe har undertegnet en skriftlig Erklæring om, at Assessor Gyldenkrantz aldrig blev gift med Frk. von Linstow, men at Sidstnævnte paa Damsgaard nedkom med en Søn, der fik Navnet Joachim Christian og blev døbt af Generalkrigscommissaires Gyldenkrantz's „Broder Consistorialraad, Sognepræst til Os“ Geelmuyden, hvilket forsaavidt er urigtigt, som Madame Grundt her har forvexlet Sognepræsten til Os Geelmuyden, der var Generalkrigscommissaire Gyldenkrantz's Fader, med hans Broder, der var Sognepræst til Hammer. Erklæringen skal c. 1845 være vedlagt en Ansøgning til Bestyrelsen for den civile

---

1) Fadderne vare altsaa Farfaderen og Farmoderen, Farfaderens Broder, Fasteren og Mormoderens eneste Broder, altsaa ingen udenfor den nærmeste Slægt.

og adskillige Stænders Enkekasse i Kjøbenhavn, ved hvis Archiv den maaske endnu findes.

Allerede efter det saaledes Oplyste kan der formentlig ingen Tvivl længer være om, at Slægten Gyldenkrantz udgik paa Mandsiden med Assessor Hans Both Gyldenkrantz i 1813. Saameget sikrere tør man vel derfor antage dette Resultat, naar det slutteligen oplyses, at „*Frøken*“ Fredrikke Louise Linstow døde i Askøens Sogn ved Bergen (paa Damsgaard?) i Aaret 1788 (begr. 28 Aug. s. A.) 30 A. gl.

Organist Johan Ludvig Schweigaard.

Af Archivfuldmægtig E. A. Thomle.

Under Trykningen af de Breve og Erindringer om Professor Schweigaard, som den Afdødes Collega Professor, Dr. jur. L. M. B. Aubert i Aaret 1883 udgav under Titelen „Anton Martin Schweigaards Barndom og Ungdom“, ønskede han ogsaa at kunne meddele nogle nærmere Oplysninger om Slægten Schweigaard og sammes første Repræsentant i Norge. I denne Anledning henvendte han sig ogsaa til Meddeleren heraf, der imidlertid dengang kun saa sig istand til at give en Del sparsomme Oplysninger, der ere benyttede i det nævnte Skrift Side 217. Der var dengang hverken Tid eller Leilighed til at foretage yderligere Undersøgelser, men senere har jeg forsøgt at tilveiebringe, saavidt muligt, fuldstændige Oplysninger om Slægtens norske Stamfader og det er Resultatet af disse Undersøgelser, som nedenfor skulle meddeles. Som det vil sees er det dog ikke særdeles mange eller meget fyldige Oplysninger, som det saaledes er lykket at bringe tilveje, noget som heller ikke var at vente. Desværre har det ikke været muligt at tilveiebringe noget afgjørende Bevis for, hvorfra Slægten oprindelig skriver sig, men jeg skulde dog anse det for meget sandsynligt, at Familien er af dansk Oprindelse. Det skulde derfor være mig kjært, om der fra danske Kilder, hvilke jeg ikke har havt Leilighed til at benytte, kunde